



## INDUSTRIJSKO-GOSPODARSKI PREGLED

Uređuje: Dušan Ražem

### Hrvatska industrija boja i lakova

Hrvatska industrija boja i lakova polako se, usporedno s rastom građevinarstva, oporavlja od krize. Dobra je to vijest za sve domaće proizvođače iako se još uvijek suočavaju s relativno negativnim globalnim trendovima, poput rasta cijena sirovine koji nemilosrdno smanjuju marže i dižu finalne cijene proizvoda. Ipak, Hrvatska ima dugu i jaku tradiciju u proizvodnji boja i lakova, pa ne sumnjamo da će oni koji su preživjeli jednu od najvećih globalnih kriza izdržati i druge nedaće. Prema službenim podacima Financijske agencije za 2015. godinu, u proizvodnji boja i lakova u Hrvatskoj je bilo registrirano 46 tvrtki s ukupno 573 zaposlena što je 11 % zaposlenih u ukupnoj kemijskoj industriji. U istoj godini ta grana industrije ostvarila je ukupan prihod od 610 milijuna kuna odnosno 0,4 % ukupnog prihoda hrvatske prerađivačke industrije.

U sklopu Hrvatske gospodarske komore, unutar Udruženja kemijske industrije, djeluje Grupacija proizvođača boja i lakova, kroz koju se aktivno zastupaju interesi članica HGK-a, tvrtki proizvođača boja i lakova te se prate statistički pokazatelji i ostali trendovi vezani uz tržište i poslovanje u Hrvatskoj. Studija koju je ta grupacija provela pokazuje lagani trend pada proizvodnje u industriji boja i lakova od 2010. godine, što je nesumnjivo posljedica devastacije građevinskog sektora u vrijeme krize, koji je osnovni konzument boja i lakova. No izlaskom iz krize i oporavkom aktivnosti u graditeljstvu dolazi do povećanja proizvodnje i potrošnje boja i lakova, na što upućuje rast proizvodnje od 2015. godine nadalje, pokazala je analiza HGK, u kojoj stoji i da su u prošloj godini, nakon duboke i dugotrajne krize, zabilježeni pozitivni pomaci pri čemu je prvi put nakon 2008. godine zabilježen porast bruto dodane vrijednosti, fizičkog obujma i vrijednosti građevinskih radova. "Oporavak u graditeljstvu ohrabruje zbog njegova značaja u gospodarskoj strukturi zemlje i posebno zbog snažnog multiplikativnog učinka koji ta djelatnost ima na velik dio drugih proizvodnih i uslužnih djelatnosti među kojima je i industrija boja. Podatci koji nagovještavaju buduću građevinsku aktivnost optimistični su pa se očekuje daljnji rast industrije boja i lakova", ističe se u analizi.

### Stanje se popravlja

Potvrđuje to i rezultat domaćih poduzetnika koji u praksi itekako primjećuju pozitivne trendove. "Osjetimo pomake i smatramo opravdanim optimizam HGK-a. U vrijeme kada neke druge industrije stagniraju, mi smo ostvarili rast prihoda 20 %", ističe Ivan Krišto, direktor tvrtke Iskra Zelina, a njegovo mišljenje dijeli i Tomislav Župančić iz tvrtke Samobor Kolor. "Stanje u industriji

boja i lakova zaista se popravlja nakon što su kriza, a zatim i sve moguće legalizacije, potrošačima smanjile mogućnost investicija, gradnje i završnih radova", kazao je Župančić osvrnuvši se na trend porasta uvoza. "Uvoz raste kao u manje-više svim branšama u Hrvatskoj, samo što kod nas uvijek ispašta mali čovjek, u ovom slučaju proizvođač i kupac. Proizvođač kod nas mora imati sve od atesta do certifikata te parirati uvozu koji je kvalitetom lošiji u 90 % slučajeva, ali je jeftiniji, a kupci danas gledaju samo cijenu. Svakako bi trebalo dodatno probuditi svijest ljudi o domaćoj proizvodnji i još više poticati kupovinu hrvatskog", poručuje Župančić, koji smatra kako se uvoznike gotovo nikad ne pita za ateste i certifikate, radna snaga im je jeftinija, kao i sirovine te ambalaža, a upravo u tome leži uzrok njihovih manjih cijena. "Hrvatskih proizvođača nema baš puno, a oni koji nekim čudom opstaju nemaju nikakvog poticaja, dapače, stavljaju im se i dodatni nameti u raznim porezima, prirezima i neakvim rentama", naglašava dodajući kako nam izvoz stoji sasvim solidno jer su ljudi u Sloveniji, Austriji, BiH, Srbiji, Crnoj Gori i drugim zemljama prepoznali kvalitetu naših proizvoda i lojalni su kupci, unatoč tome što na tržištu uvijek mogu naći jeftiniju i manje kvalitetnu robu.

Problem je to što se tvrtke u industriji boja i lakova u 2017. godini suočavaju sa znatno višim troškovima proizvodnje, ponajprije zbog porasta cijena sirovina. Prema procjenama struke, ta se situacija neće poboljšati, već će se negativni trend vjerojatno nastaviti i dalje tijekom godine. Naime, za proizvođače boja i lakova troškovi sirovina imaju značajnu ulogu jer oni čine više od 50 % troškova proizvodnje. Cijene svih ključnih sirovina u zadnja dva kvartala dramatično su porasle, što je utjecalo na osnovne kemikalije, kao što su otapala, monomeri za smole, akrilne smole i druge sirovine.

### Rast cijena sirovina

"Najveći izazovi su sigurno cijene sirovina koje su u nekim slučajevima rasle i 30 % te će, ako se njihove cijene na svjetskom tržištu uskoro ne vrate u normalu, svakako utjecati na znatno povećanje krajnje cijene proizvoda", potvrdio nam je iz prve ruke Krišto. Uzmimo za primjer titanijev dioksid  $\text{TiO}_2$ , ključnu komponentu većine boja, kojem se tijekom prethodne godine znatno povećala cijena, što se nastavilo i u 2017. godini. Ključni elementi porasta cijena bili su i opća limitiranost dostupnosti sirovina te porast cijena nafte. Raspoloživost sirovina se iz godine u godinu smanjuje zbog povezivanja tvrtki i dobavljača, čime se ograničava konkurencija jer kupci imaju ograničen izbor. Neočekivane nesreće u tvornicama u zadnjem kvartalu 2016. godine izazvale su smanjenje proizvedenih količina (zbog zaustavljanja proizvodnje

### Hrvatski proizvođači boja i lakova

Tvrtka	Mjesto	Broj zaposlenih	Ukupno aktiva	Ukupni prihod
HEMPEL d. o. o.	Umag (Umago)	92	145.373.533	207.129.784
CHROMOS-SVJETLOST d. o. o.	Lužani	142	159.461.653	154.119.556
CHROMOS BOJE I LAKOVI d. d.	Zagreb	90	153.951.118	96.989.376
CHROMOS d. d.	Samobor	57	37.012.030	29.680.373
SITOLOR TVORNICA BOJA d. o. o.	Slavonski Brod	33	11.271.273	22.299.304
CHROMOS MB d. o. o.	Samobor	28	38.764.645	20.239.701
ISKRA ZELINA KEMIJSKA INDUSTRIJA d. o. o.	Sveti Ivan Zelina	35	11.186.684	17.242.179

u tim tvornicama), što je situaciju dodatno pogoršalo. Osim toga, porast cijena sirove nafte ograničava dostupnost brojnih sirovina, što također utječe na rast cijena. U kemijskoj industriji očekuje se daljnji pritisak na cijene sirovina, kao i fluktuacija cijena u drugim industrijskim granama. Valja spomenuti i to da se metalna industrija suočava s visokim cijenama čelika, što se već počelo odražavati i na cijene metalne ambalaže.

### Ukorak sa svjetskim trendovima

Unatoč svim problemima s kojima se suočava cjelokupna industrija boja i lakova, većina hrvatskih i europskih proizvođača još uvijek drži zavidnu razinu kvalitete te neprestano ulaže u inovacije. No kako bi mogli očuvati visoke standarde i dalje biti prilagođeni zakonskim zahtjevima, proizvođači boja i lakova morat će ukalkulirati povećanje cijena sirovina u cijenu svojih proizvoda, a na kupcima je da odluče hoće li izdvojiti nešto više iz svog džepa za provjerene proizvode ili će riskirati s upitnim uvoznim brendovima.

### Proizvodnja boja i lakova u razdoblju od 1990. do 2016. godine

Godina	Proizvodnja/t
1990.	79.916
1995.	35.338
2000.	33.724
2004.	44.740
2006.	55.901
2008.	71.638
2009.	54.230
2010.	57.352
2011.	57.242
2012.	50.027
2013.	50.382
2014.	44.622
2015.	47.133
2016.	49.679

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, 2017.

### Opcije održivog poslovanja sisačke Rafinerije

Deloitte je sindikalnim partnerima i Radničkom vijeću Ine predstavio rezultate analize opcija održivog poslovanja u Rafineriji nafte Sisak. Analiza je prethodno predstavljena Nadzornom odboru i Upravi Ine. Prema poslovnim rezultatima Ine, u 2016. Rafinerija nafte Sisak je generirala negativni tijek novca u iznosu od 194 milijuna kuna. Negativan financijski učinak sisačke rafinerije na dobit iz osnovne djelatnosti iznosio je 264 milijuna kuna. Taj trend nastavio se i u prvom polugodištu 2017. sa 113 milijuna kuna negativnog novčanog tijeka i 146 milijuna kuna operativnog gubitka, što je negativno utjecalo na rezultat Ina Grupe. Uz to, budući da Inini rafinerijski kapaciteti daleko nadmašuju potrebe malog regionalnog tržišta čija potražnja već nekoliko godina pada, nužno je pronaći održivo dugoročno rješenje za Inino rafinerijsko poslovanje. Predstavljena analiza ukazuje na nekoliko mogućih rješenja za koja je utvrđen potencijal unapređenja poslovnih rezultata sisačke Rafinerije, odnosno smanjenje gubitka koji se aktualnim načinom rada kontinuirano generira. Uz razradu navedenih opcija kreiran je njihov plan implementacije do 2021. godine.

### Očuvanje radnih mjesta

Deloitteova analiza, kao i sve dosadašnje, pokazuje kako je konverzija Rafinerije nafte Sisak u logistički centar ekonomski najisplativije rješenje, čijom bi se provedbom realiziralo 93 milijuna dolara novčanog tijeka u sljedeće tri godine u usporedbi sa sadašnjim načinom rada rafinerije. Nekolicina prijedloga iz analize kombinira mogućnost prijevoza naftnih poluproizvoda između dviju rafinerija – i to u oba smjera, radi bolje iskoristivosti kapaciteta, s mogućnošću proizvodnje bitumena i kalciniranog koksa

u Sisku. Tako bi se rasteretila Rijeka tijekom tri godine koliko će trajati izgradnja postrojenja za obradu teških ostataka, kada bi bio moguć i eventualni početak pokretanja bio-rafinerije u Sisku. U međuvremenu bi Sisak nastavio s radom u blokovima kad se radi o preradi nafte. Sekundarna postrojenja radila bi kontinuirano, bez obustava, što bi značilo i očuvanje više radnih mjesta, a gubitak za kompaniju bio bi najmanji mogući.

Izvješće jasno ukazuje na to kako je prijelazna opcija samo rješenje na srednji rok, koje podrazumijeva konverziju Rafinerije nafte Sisak u potencijalnu bio-rafineriju i logistički centar od 1. siječnja 2021. ili najkasnije s početkom rada postrojenja za obradu teških ostataka u Rafineriji nafte Rijeka.

Izvor: Privredni vjesnik, broj 3995

### Predstavljamo S.D.-Plast, Vladislavci

#### PET-predoblikom na ino-tržišta

Tvrtka S.D.-Plast osnovana je 2010. godine u Vladislavcima, a glavna joj je djelatnost proizvodnja PET-ambalaže i predoblika različitih oblika i boja. Trenutačno zapošljava 13 radnika na površini od 1500 m<sup>2</sup>. Davor Sić, osnivač i direktor tvrtke, budućnost i bolje pozicioniranje poduzeća vidi upravo u proizvodnji PET-predoblika. Inače, S.D.-Plast proizvodi širok asortiman PET-predoblika raznih navoja i jedini je njihov proizvođač u hrvatskom vlasništvu. "PET-predoblik, a radi se o predformi ili epruvetama, proizvodimo od polietilena koji nabavljamo na tržištu EU-a. Polietilen dolazi u obliku granula koje se visokokvalitetnom tehnologijom stroja za brizganje oblikuje u željeni oblik i gramažu, a mi imamo i mogućnost dodavanja posebnih boja i nijansi. Osim PET predoblika, boca za ambalažu i kanistera, proizvodimo i PVC-ručke i zatvarače", dodaje Sić.

Direktor S.D.-Plasta ističe kako se potkraj rujna namjeravaju prijaviti na natječaj kako bi povukli sredstva iz fondova EU-a kojima bi proširili pogon, a time napravili i značajniji iskorak u proizvodnji i povećanju proizvodnih kapaciteta, što bi im pak omogućilo izlazak na neka ino-tržišta. Procjenjuje se da bi investicija iznosila oko 700 000 eura, a najviše bi se uložilo u PET-predoblike. "Trenutačno zapošljavamo 13 radnika, a kada realiziramo novu investiciju, njihov broj će se povećati", kaže Sić dodajući kako imaju četrdesetak stalnih kupaca. Prema njegovim riječima, najveći su im konkurenti proizvođači iz BiH čiji su proizvodi jeftiniji zbog manjih troškova proizvodnje.

#### Suvremena tehnologija

Postojeći pogon S.D.-Plasta, površine 1500 m<sup>2</sup>, opremljen je suvremenom tehnologijom. U njemu proizvode četrdesetak vrsta PET-predoblika za vlastitu proizvodnju boca, ali i za druge poduzetnike koji imaju strojeve za proizvodnju boca. Ima tri stroja za brizganje PET-predoblika, tri stroja za brizganje zatvarača i tri stroja za puhanje PET-ambalaže. "Nudimo i usluge brizganja PET-predoblika najsuvremenijom tehnologijom i po željama kupaca. Mogu izabrati boju i težinu, kao i samo puhanje PET-boca s predoblicima naših partnera", kaže Sić napominjući da je dostava besplatna ako se kupuje veća količina, točnije jedan tegljač, njihovih proizvoda. Prema njegovim riječima, suvremena proizvodna linija omogućava istodobnu proizvodnju različitih vrsta PET-predoblika te puhanje različitih PET-boca, ambalaže i kanistera. "Za PET-bocu upotrebljavamo PET-predoblik određene gramaže koji procesom grijanja i puhanja u određene kalupe dobiva konačan izgled boce. PET-boce mogu biti različitih veličina, težina, čvrstoće, boje, ali i izgleda", kaže Davor Sić. U proizvodnji S.D.-Plast upotrebljava i recikliranu sirovinu, ali ne za ambalažu u prehrambenoj industriji, nego za ostale. "Upotrebljavamo ekološku sirovinu, a naše proizvode kontrolira Zavod za javno zdravstvo koji izdaje certifikat za ambalažu", zaključuje Sić.

Izvor: Privredni vjesnik, broj 3993